

Az Unitárius Irodalmi Társaság közgyűlése.

Az Unitárius Irodalmi Társaság évi közgyűlését Kolozsvárt, 1943. március 27-én tartotta. A közgyűlést *Dr. Ferenczy Géza* elnök a következő szavakkal nyitotta meg:

Igen tisztelt Közgyűlés!

Vérzivatar öntözi a földkerekeit. Ágyuk dörögnek szünet nélkül, — bombák robbannak könyörtelenül, — embereknek és műértékeknek óriási tömege semmisül meg, — omlik össze, és tűnik el látó szemünk elől pillanatonkint, —

és mi ez örjítő pusztítás és pusztulás idején mégis az Unitárius Irodalmi Társaságnak évi rendes közgyűlését tarthatjuk és tartjuk meg szerény, csendes otthonunkban.

Legyen azért az első hang az a mélyen érzett hála hangja, — az első szó, az őszinte igaz hála szava és szálljanak az ég felé, egyetlen jó Istenünkhöz azért, hogy megtartotta társaságunkat, annak tagjait, s a jobb jövőt termelő munkánk tovább folytatásához megsegített.

Jóllehet ma a csatamezők vérrel itatott hírei uralják az emberi idegeket, értéket, tudományt és elismerést, s mégis úgy érzem és úgy vallom, hogy akkor állunk hivatásunk magaslatán, — ha kitartóan követjük az Isteni sugalmazást, — ha tovább is minden erőnkkel munkálunk az általános emberiség közművelődése érdekében, ha értéket és értéktermelőket törekszünk kitermelni, s Isten országának és abban fajunknak jobb jövőjét tovább alapozni.

Ez irányelvek szem előtt tartásával, alakult társaságunk 24 év előtt, ezt követte ingadozás nélkül az idegen megszállás 22 éves küzdelmének súlya alatt — nem keresetű és nem várt elismerést, — munkálkodott zajtalanul, s öntudatosan megálepíthatjuk ma már, — hogy nem eredménytelenül.

E megállapítás igazolására reámutatok arra, hogy nemcsak korábbi íróinkat, hanem az újabb író-nemzedéket is tömörítettük társaságunkban, — hogy nemcsak Dávid Ferenciünk úttörői fény nagyságát, és János Zsigmond fejedelmünk korszakalkotó előrelátását és bölcsességét tisztítottuk meg az elfogultság által reájok hányt elhomályosítástól, s állítottuk valódi tükörképben a mai és jövő nemzedék elé útmutatóul, hanem a Brassainak, a Ferencz Józsefeknek, Jakab Elekeknek, — Káli Nagy Eleknek, Mikó Lőrinczeknek, Berde Mózsáknak stb. stb. munkássága, feltárása, megörökítése s közkinccsé tételével iránytűkröt állítottunk minden következő nemzedék elé.

Nem elégedtünk meg ennek múzeális halmozásával, de törekedtünk mindezt fajunk közkinccsé is tenni, kivittük a faluba a nép közé, s e célra rendszeresítettük a VÁNDORGYŰLÉSEINKET. — Ezekkel évenként mintegy 10 kisebb falut kerestünk fel mindaddig, míg a román uralom, s annak ellenséges érzelmű hatásai, s másfelől társaságunknak korlátolt anyagi ereje, rendszeres vándorgyűléseink folytatását lehetlenné nem tette. — Jólesik megállapítanom, hogy e téren útmutatók voltunk. — Példánkat az Erdélyi Irodalmi Társaság folytatni kezdette, — sajnos ennek törekvése is a miénkhez hasonló sorsra jutott. — Végül ma már állami támogatással az EMKE vette programjába, s keresi fel a falu népét.

Társaságunk a nagy elődök életének tanulmányozása útján korán felismerte azt is, hogy népünk életének állandó figyelemmel kísérése, az őstehetségek felkutatása, azoknak taníttatása és kineveltetése elsőrendű nemzeti feladat. — Munkába is vette, — minek bizonyosága az egyházköri gyermektaníttatás. — Ez a hivatás, ez a feladat ma már állami hivatás és feladattá erősödött. — Szorgos és gondos munkája ma már közismerten folyamatban van.

Ezeknek és a hasonló jelenségeknek társaságunk általi felismerése, azok megvalósítására törekvéseinek és ténykedéseinek következménye az, hogy munkamezőnkön a város és falu, s ezeknek népei között nem volt és nincs osztálykülönbség, — hogy népünknek általános műveltsége az országos átlagon jóval felüli, — s hogy egyházi hivatalrendünk túlnyomó nagy tömege a falusiház küszöbéről indult életpályájára, s nemzeti értékeket termelő munkamezőre.

Társaságunk tevékenysége következetesen zajtalan és elismerést nem váró volt, jól esik azonban ma már megállapítanom, hogy a nemzeti közérdekeinket figyelők sorából elismerő megnyilatkozások is törnek elő. — Legyen szabad reámutatnom az Amerikai Unitárius Társaság elnöke — Snow kijelentésére, ki, az őt üdvözlő harisnyás afia üdvözlésének meghallgatása után így nyilatkozott: Isten kiválasztott népe kell legyen a székely, mely a külsőségekkel nem hivalkodó unitárizmusnak nemcsak öntudatos hívője, hanem átlagos műveltsége is az amerikai átlagon felül áll,

és ismételem néhai Domaházy Elemér ref. egyházkerületi főgondnok nyilatkozatát, ki mondta: lehetetlen, hogy a magyar unitáriusok lélekszáma a statisztikai csekély szám legyen, hisz abból annyi kiválasztódva nem volna lehető, amennyit úgy a társadalmi, mint az állami munkamezőn a vezetők soraiban látunk és tisztelünk.

Mindezekből társaságunk eddigi munkásságának helyes és célirányos voltát kell magunknak is megállapítanunk, — hangsúlyoznom kell, hogy a Magyar Kultúrális Egyesületek Szövetségének azon megtisztelő tényét is, hogy engemet, mint a társaságunk elnökét a szövetség egyik alelnökévé választott meg. — E megtiszteltetés nem személyemnek, hanem azon keresztül társaságunknak szól; s jóleső érzettel továbbítom s ismertetem meg társaságunk tagjaival. — De egyben kiemelem annak fontosságát, hogy társaságunk cél- és útirányának helyessége van e ténye útján megerősítve.

Összhangban is áll napjaink törekvésével. — A társaságunk célkitűzése és munkája ennek megvilágítására legyen elég reámutatnom arra, hogy társadalmi életünk egyik kimagasló munkása, a budapesti ügyvédi kamara elnöke, vitéz Dr. Szabó Lajos a legutóbbi időben bocsátotta szét felhívását, melyben kidomborítja, hogy „a szebb és jobb magyar jövőért dolgozhatás megköveteli, hogy „fogjunk össze a magyar irodalom, helyesebben a magyar írók támogatása céljából” mert „egy nép fennmaradásának záloga elsősorban az írók kezében van, ez serkentőleg és biztatólag fog hatni a többérték termelésre. — És megnyugvással állapíthattuk meg, hogy első felhívására fajunk jobbainak több százai nyomban jelentkeztek havi 10 P. önkéntes és ellenérték nélküli fizetési kötelezettség

vállalásával, úgy, hogy a Magyar Irodalom Pártoló Társaság „már ez év elején megalakult, — s áldásos tevékenységét már meg is indította. — Ime a teljes ugyanazonosság a célban és munkamezőn, mert hisz társaságunk százszázalékos magyar-székely tagokból áll.

Bár számítanom kell a rendelkezésünkre álló idővel, nem mulaszthatom el, hogy társaságunk egyik jelen munkása, Márkos Albert tanár afia latinról magyarra lefordította az Uzenci Fosztó egyháztörténelmének a 16. és 17-ik századot tartalmazó első kötetét. — Rengeteg munka, több mint ötszáz oldal, — és rengeteg anyag. — Ez jelenleg nálam van átolvasás és a továbbiak tekintetében véleményezésre. — Érdemlegesen foglalkozom azzal, s jelentésemet választmányunk elé fogom terjeszteni. — De már most hangoztatom, hogy régi vágy, és régi óhaj, s közkiváncsolom ennek megismerhetése; — s hogy Márkus tagtársunknak már most meleg elismerést kifejezem fáradságos és értékes munkálkodásáért.

A mai világválság minden jelensége egy új korszak közeledését sejteti, melyben a munka és értéktermelés lesz az értékmező, s megnyugvással állapítom meg, hogy társaságunk hivatásának magaslatán áll, — s hogy az eddigi útirányon tovább haladás elsőrendű feladatunk.

Szívem meleg szeretetével üdvözlöm közgyűlésünknek tagjait, a mai ülésünket megnyitom.

Az éljenzéssel fogadott megnyitó után P. Szentmártoni Kálmán főtitkár olvasta fel a következő jelentését:

Igen tisztelt Közgyűlés!

Az Unitárius Irodalmi Társaság 1942. évi működéséről főtitkári jelentésemet szerencsés vagyok a következőkben megtenni:

1. Új év alkalmával első gondolatunk, első jókívánságunk mindig nagyrabecsült, a magyar kultúráért mindig áldozatkész elnökünk felé száll, akit meleg szeretettel üdvözlöttünk. *Dr. Ferenczy Géza* elnök az új év alkalmából hozzá juttatott üdvözlő sorainkra válaszolva, többek között a következőket írja: „Igen sajnálom, hogy az elmúlt év folyamán társaságunk érdekében — főleg betegeskedésem és a nehéz közlekedési helyzet miatt — személyesen nem tevékenykedhettem oly mérvben, mint aminőt, úgy a társaságunk jelentős jövője, mint általában

hitünk, egyházunk, fajunk és hazánk közérdeke megkiván, s így főleg a ti derék munkálkodásotokban gyönyörködtem, de remélem mulasztásomat pótolhatom. Apránként talán megerősíthetjük társaságunk anyagi erejét is annyira, hogy a hozzánk fűzött várakozásoknak eleget tehesünk, sikerekkel számolhassunk s közismertekké is válhassunk.

Tovább tehát előre a taposott úton, Istennek áldását és segedelmét kérem és kívánom a további munkálkodásokhoz”.

Örömmel jelenthetem, hogy nagyrabecsült Elnökünknek azon reménykedő óhajta, hogy az Unitárius Irodalmi Társaság közismertté lehessen, mintha már is valóra vált volna. Ezt igazolónak kell tekintenünk azt a tényt, hogy a Magyar Kultúrális Egyesületek Országos Szövetsége Budapesten, 1942. október 24-én Dr. *Ferenczy Gézá*t, mint az Unitárius Irodalmi Társaság elnökét és *Józan Miklós*, tb. elnököt, a Szövetség alelnökévé megválasztotta, kérve, hogy a Szövetséget a magyar kultúra nemzeti egységének megóvására s a vidéki városok szellemi életének fejlesztésére irányuló munkájában támogatni kegyeskedjenek.

Azt hiszem, hogy Dr. *Ferenczy Géza* elnökünknek és *Józan Miklós* tb. elnöknek a Magyar Kultúrális Egyesületek Országos Szövetségének alelnökeivé történt megválasztási Irodalmi Társaságunk minden egyes tagjának örömet okozott, annál is inkább, mert a nagyrabecsült személyeken át némi elismerés Unitárius Irodalmi Társaságunkra is sugárzik. Ezen-kitüntető bizalom megnyilvánulása alkalmából a legmelegebben üdvözöltük s e helyen is igaz szívből kívánjuk, hogy Dr. *Ferency Gézá*t, nagyrabecsült Elnökünket és *Józan Miklós* tb. elnökünket a jóságos Isten még sokáig éltesse, hogy a magyar és unitárius kultúra emelésére még sokat teheszenek.

2. Ismeretes, hogy az Unitárius Irodalmi Társaság elhatározta egy „*Unitárius Lexikon*” szerkesztését és a Lexikon előmunkálatainak megkezdését. Az Irodalmi Társaság kérésére E. K. Tanács az „Unitárius Közlöny” lapjain felhívta valamennyi lelkész afiát, hogy írják. illetőleg írassák meg az egyházközségek történetét, mert ezek nélkül a Lexikon szerkesztésében elindulni nem lehet. Sajnálattal jelentem, hogy az E. K. Tanács által megjelölt határidőre egyetlen egy egyházközségnek sem érkezett be a története.

Miután E. K. Tanács felhívásának nem sok eredménye volt a Keresztény Magvető 1941. évfolyama 4—5 füzetében felkértük lelkész fiait: „hogya megfelelő forrásanyag hiányában kimerítő monográfiákat nem is írhatnak, de az újabb időkből minden egyházközségben vannak püspöki, közgyűlési és keblitanácsi jegyzőkönyvek, anyakönyvek, számadási naplók, amelyek az illető egyházközség anyagi, szellemi és lelki életét tükrözik vissza. Ha ezek tanuságait kiegészítjük a jelen helyzet leírásával (lélekszám, filiák, szórványok, tisztviselők, egyesületek stb.) kapunk egy olyan képet minden egyházközségünkről, amilyen egy Lexikon céljainak megfelel”. Sajnos, e leegyszerűsített forma szerint is csak Lőrinczi Domokosafia küldött adatokat a kis- és nagysolymosi egyházközségek történetéhez, ami 1942. január 10-én érkezett E. K. Tanácshoz.

Buzgólkodott az Unitárius Lexikon anyagának összegyűjtésében Dr. Zsákó István igazgató-főorvos és főtítkárhoz intézett levelében az elhunyt Dr. Zsákó Andor ny. törvényszéki bírójelzete, hogy unitárius nagyjaink életrajzának megírásával foglalkozik. Kelemen Lajos alelnök levelében megkérte Dr. Zsákó Andor hátramaradt családját, hogyha maradtak volna ilyen irányú dolgozatai, azokat a Lexikon céljaira juttassák el az Unitárius Irodalmi Társasághoz.

Egyébiránt Dél-Erdélynek lecsatolása, a háborús viszonyok, a papirhiány, a drága nyomtatási költségek bizonytalan időig mind kitolják a Lexikon megjelenésének határidejét, úgy, hogy e téren egyelőre csak csendes anyaggyűjtés lesz és teljes erővel csak akkor indulhat meg a munka, ha majd egy ember veheti kezébe a Lexikon szerkesztésének az irányítását.

3. A „Sorsunk” című folyóirat kiadóhivatala értesít, hogy a Magy. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr 26.176—1941. III. sz. rendeletével Irodalmi Társaságunk részére megrendelte a „Sorsunk” című folyóiratot 1941. január 1-től kezdődőleg. A „Sorsunk” című folyóirat a pécsi Janus Pannonius Társaság folyóirata. Ugyancsak a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium megrendeléséből kapjuk a „Magyar Zenei Szemle”-t és az „Irott Kö” című szépirodalmi és tudományos folyóiratot, amelyet Vasvármegye és Szombathely város kulturális egyesülete ad ki.

A M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 74.614

—1942. szám alatt értesít, hogy a minisztérium III. főosztálya beszerezte és az Unitárius Irodalmi Társaságnak megküldötte a következő műveket:

1. Mátrai László: Élmény és mű.
2. Kállay M.: A legújabb líra.
3. Haraszty Emil: A tánc története.
4. Haraszty Emil: Zenei formák.
5. Szerb Antal: Angol irodalom kistükre.
6. Pukánszky: Német irodalom kistükre.
7. Győry: Francia irodalom kistükre.
8. Várady Imre: Olasz irodalom kistükre.
9. Glatz Károly: Velence multja és művészete.
10. Luttor Ferenc: Róma. A város a történelem tükrében.
11. Babits: Dante.
12. Magyar Bálint: A százéves Nemzeti Színház.
13. Genthon: Budapest multja és művészete.
14. Balassa Bálint: Istenes énekei.
15. A képzőművészet iskolája .
16. Útirajzok.

A felsorolt folyóiratokat és könyveket köszönettel elfogadtuk s a könyveket, év végén pedig az egyes folyóiratokat a kolozsvári unitárius kollégium könyvtárának adtuk át, mint az Unitárius Irodalmi Társaság adományát.

A M. Kir. *Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium*: 30.089 —1942 III-. sz. a. értesítette Irodalmi Társaságunkat, hogy az irodalmi körök munkásságát a jövőben az eddiginél is nagyobb mértékben kívánja figyelemmel kíséni. Felkérte ezért az Elnökséget, hogy az irányítása alatt álló irodalmi kör alapszabályainak egy példányát, valamint tisztikarának névsorát terjessze fel, továbbá könyvtáráról és az intézmény munkatervéről a Minisztériumot tájékoztatni sziveskedjék. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium felhívásának mindenben pontosan eleget tettünk.

4. A „*Keresztény Magvető*” szerkesztősége a gimnáziumi igazgatók útján egy kérést intézett mindkét gimnáziumunk tanári karához. Elmondták a szerkesztők, hogy a *Keresztény Magvető*t 1861-ben Kriza János püspök vezetésével az akkori unitárius tanárok alapították s azóta is fenntartásában, anyagi és szellemi támogatásában tevékenyen résztvettek. Ennek a

buzgóságnak köszönhető, hogy a „Keresztény Magvető”, mint Erdély legrégebb tudományos folyóirata, ma is fennáll s egyházunkat kifelé és befelé is képviseli. Atyafiságos szeretettel kértük a tanárokat, hogy lehetőleg teljes számban vegyenek részt a fenti folyóiratunk anyagi és szellemi támogatásában. Mély sajnálattal jelentem, hogy ez a felhívás csaknem teljesen eredménytelen maradt.

E. K. Tanács a „Keresztény Magvető” szerkesztőségének az 1584—1941. sz. a. másolatban megküldötte *Ferencz József* budapesti missziós lelkész afianak egy unitárius hetilap megindítása iránti javaslatát.

A javaslatra a Szerkesztőség véleményét elküldötte az E. K. Tanácshoz. A Szerkesztőség véleményében kifejezte, hogy egységes egyházi közszellem kialakításáért helyesnek látja, hogy a mai összes unitárius lepjaink helyett egy unitárius hetilap indíttassék, azonban a „*Keresztény Magvető*” maradjon fenn továbbra is érintetlenül.

Egyházunk minden jelentős intézménye kapott elhelyezést a kollégium díszes épületében. Kértük E. K. Tanácsot: kegyeskedjék az Unitárius Irodalmi Társaság és a „Keresztény Magvető” szerkesztősége részére is valahol egy kis szobát átengedni. Erre annál inkább szükség van, mert tervbe van véve egy Unitárius Lexikon szerkesztése, amely állandó jellegű munkásságot követel. Úgy értesültünk, hogy az ügy most van elintézés alatt.

5. Az *Egyetemes Unitárius Lelkészkör* 33—1942 sz. a. értesített hogy a Lelkészkör választmánya foglalkozott Taar Géza javaslatával, aki indítványt terjesztett be egy alábbi szövegű pályatétel kitűzésére: Az új unitárius ornamentika a lemplomépítésben.

Kapcsolatosan jelentjük, hogy az Irodalmi Társaságnak sincs jelenleg pénze pályatétel hirdetésére.

6. Az *Erdélyi Párt* a Magyar Nap rendezését június 25-én tűzte ki s arra Irodalmi Társaságunkat is meghívta. Az Unitárius Irodalmi Társaság képviselőjében P. Szentmártoni Kálmán főtitkár vett részt az ünnepségeken.

A *Magyar Kulturális Egyesületek Országos Szövetsége* X. évi közgyűlését Budapesten, 1942. évi október 24-én tartotta, amelyre Irodalmi Társaságunkat is meghívta. Főtitkár felke-

résére Józán Miklós püspök, tb. elnök résztvett a közgyűlésen, akít a Szövetség Elnöksége kitüntető szívélyességgel fogadott.

Dr. György Lajos egyetemi tanár a Nemzetpolitikai Szolgálat helyi megbízottja rendszeresítette, hogy a Kolozsváron levő nemzeti összekötőket minden hónapban egyszer összehívta a városházára ülésre, amelyen egy-egy előadó ismertette az általános helyzetet és a szükséges tennivalókat. Főtitkár, mint „nemzeti összekötő” az összejöveteleken megjelent, a tanulságos előadásokat meghallgatta s a maga részéről is igyekezett mindent elkövetni az egységes és fegyelmezett nemzeti közvélemény kialakítására. Főtitkár állandóan figyelte a különböző társadalmi osztályok életmegnyilvánulását, hangulatát s az illetékes helyről küldött kérdőpontokra mindig igyekezett kimerítő és lelkiismeretes tájékoztató válaszokat adni. Az „Országépítés” díjtalanul küldött példányait havonként kétszer szétosztotta, ellenőrizte a kiadványok megjelenését és a dohány-tözsdekben való árusítását.

7. Az Unitárius Irodalmi Társaság az 1942. év folyamán két nagysikerű felolvasó ülést tartott. Az elsőt 1942. március 22-én a következő tárgysorozattal:

1. Elnöki megnyitó. Tartotta: *Kelemen Lajos* alelnök.

2. a) Óda. Székelykeresztúr. b) Kelet népe. Székfoglaló, tartotta: *Józán Miklós* választmányi tag.

3. Isten kenyerén. (Novella.) Székfoglaló, tartotta *Biró János* r. tag.

4. a. *Józán Miklós*: Vándorfelhők (Regős ének); b) *Bertha István—Kovács Gyula*: Sír a szellő, hullámszik a Baia-ton; c) *Hubay—Szabolcska*: Minek turbékoltok. Énekelte: *B. szentgericei Jakab Irén*. Zongorán kísérte : *P. Szentmártoni Kálmánné*.

5. Bezáró. Tartotta: *Kelemen Lajos*.

Az 1942. május 17-én tartott felolvasó ülésünkön:

1. Elnöki megnyitót tartott: *Kelemen Lajos* alelnök.

2. Laotse. Székfoglaló, tartotta: *Dr. Gyulai Zoltán* választmányi tag.

3. Unitáriusság és világnézet. Székfoglaló, tartotta: *Borbély Andor* r. tag.

4. Verdi: Troubadour. Leonora áriája. Énekelte: *P. Szentmártoni Éva*. Zongorán kísérte: *P. Szentmártoni Lenke*.

5. Bezáró. Tatrotta: *Kelemen Lajos*.

6. Himnusz. Énekelte a közönség.

Dr. Ferenczy Géza elnök levélben üdvözölte a székfoglalót tartó tagokat.

A felolvasó üléseken megjelent nagyszámú közönség meleg ünneplésben részesítette tetszést nyílvánító tapsaival az összes szereplőket.

Böloni Farkas Sándor halálának századik évfordulója alkalmából emlékünnepegy rendezését határoztuk el, de azt az Egyházi Főtanácsi ülések elhalasztása miatt csak most tartjuk meg.

8. Mult évi beszámolóink óta unitárius írótól önállóan a következő művek jelentek meg:

1. *Benczédi Pál*: Augusztinovics Pál.

2. Dr. *Gelei József*: A nemzetnevelés alapja. Kolozsvár. 1942.

3. Dr. *Gyulai Zoltán*: 1. A hit eredete. Hit, vallás, egyház. Egyház és állam.

2. A fizikai kutatás hatásai.

3. Mit kíván a nemzet az egyetemi ifjúságtól.

4. *Lőrinczy Géza*: A negyedik evangélium.

5. *Mikó Imre*: Huszonkét év. (1918—40.)

6. *Péter Lajos*: A székelykeresztúri unitárius gimnázium rövid története különös tekintettel a román megszállás éveire. Székelykeresztúr.

7. *Végh József*: Hogyan él ma az erdélyi magyar társadalom? Kolozsvár, 1942.

Főtanácsi Jegyzőkönyv 1941. november 16—17. napjain tartott ülésekről. Szerk. Dr. *Kiss Elek*.

Az Unitárius Egyház Szervezeti Törvénye. Kiadta: *Erdő János* és *Ferencz József*.

Népfőiskola. Egybeállította: Dr. *Abrudbányai János*.

A kolozsvári unitárius kollégium gimnáziuma évkönyve. Szerk. *Gálffy Zsigmond*.

A fennebb említett önálló munkákon kívül ez évben is értékes irodalmi munkálkodás folyt a „*Keresztény Magvető*”-ben, az „*Unitárius Szószék*”-ben, az „*Unitárius Közöny*”-ben, az „*Unitárius Értesítő*”-ben, a „*Székelykeresztúri Unitárius Egyház*”-ban.

Az Unitárius Irodalmi Társaság az 1942. évben a következő pályázatokat hirdette:

1. *Józan Miklós* püspök úr adományából 50, azaz ötven pengő pályadíjat tűzött ki *Péterfi Dénes életrajzának* megírására.

2. *Dr. Ferenczy Géza* elnök úr adományából 100, azaz száz pengő pályadíjat tűzött ki *Dr. Költő Gábor életrajzának* megírására.

3. *Dr. Ferenczy Géza* elnök úr adományából 100, azaz száz pengő pályadíjat tűzött ki *Dr. Tóth György életrajzának* megírására. A jutalmat nyert dolgozatok a „Keresztény Magvető”-ben fognak megjelenni.

9. Az Unitárius Irodalmi Társaságnak van jelenleg 28 alapító, 34 választmányi, 66 rendes, a művészeti osztálynak 4 tagja, összesen 132 tagja. Ebben a számban benne vannak az Unitárius Irodalmi Társaságnak azon tagjai, kik a bécsi döntés után Dél-Erdélyben maradtak, akiknek visszatérését meleg szeretettel várjuk.

Mély sajnálattal jelentem, hogy az év folyamán választmányi tagjaink közül elhunytak: *Dr. Varga Béla* volt püspök, egyet. tanár, kinek ravatalánál az Unitárius Irodalmi Társaság és többi intézményünk nevében *Dr. Gelei József* főgondnok mondott búcsúbeszédet; *Dr. Tóth György*, kinek ravatalánál felkérésünkre *Dr. Csiky Gábor* lelkész mondott búcsúbeszédet, a „Keresztény Magvető” szerkesztősége nevében pedig *Benczédi László* helyezett koszorút a koporsóra, elhunyt *Kovács Lajos* brassói lelkész és *Bölöni Vilmos* kolozsi lelkész. A rendes tagok közül elhunytak: *Kovács Imre*, id. *Péterffy Gyula*, torokói tanító. Emléküket kegyelettel őrizzük, nyugodjanak csendesen!

10. Az Unitárius Irodalmi Társaság választmányia 1942. november 27-én tartott választmányi gyűlésén *rendes* tagjának megválasztotta *Simén Domokos* lelkészt.

Kapcsolatosan választmány egyhangulag javasolja a közgyűlésnek, hogy választmányi tagoknak válassza meg *Simén Dánielt*, *Székely Lászlót*, *Ferencz József* lelkészt.

Javasolja továbbá választmány a közgyűlésnek, hogy az Unitárius Irodalmi Társaság jegyzőjévé *Létay Lajos* tanárjelölt választassék meg.

Végül mély tisztelettel jelentem, hogy az Unitárius Irodalmi Társaság választmánya 1943. március 27-én tartott ülésén rendes tagjának megválasztotta Kővári Jakab lelkészt, egyben javasolja, hogy alelnöknek választassék meg Szent-Iványi Sándor budapesti lelkész.

Az Unitárius Irodalmi Társaság vagyoni állapotáról részletes jelentést Hadházy Sándor, az Irodalmi Társaság pénztárnoka fog tenni.

Ezekben voltam szerencsés az Unitárius Irodalmi Társaság 1942. évi munkálkodásáról jelentésemet megtenni s tisztelettel kérem az igen tisztelt közgyűlést, sziveskedjék azt tudomásul venni.

Közgyűlés a főtítkári jelentést tudomásul vette s az Unitárius Irodalmi Társaság jegyzőjévé megválasztotta Létay Lajos tanárjelöltet, választmányi tagoknak megválasztotta Simén Dániel teol. tanárt, Székely László író, Ferencz József lelkészt, rendes tagoknak megválasztotta: Simén Domokos, Kővári Jakab lelkészeket. Vári Albert a 75-ik jubileumi évfolyamba lépő „*Keresztény Magvető*”-ről tett jelentést. Hadházy Sándor pénztárnok az Unitárius Irodalmi Társaság vagyoni állapotáról számolt be.

P. Szentmártoni Kálmán.

Észrevételek az Egyházi Főtanácsi ülésekről.

A ma krónikása elmondta már a hírlapokban az 1943. március 28-án és 29-én tartott Főtanácsi ülések kimagasló eseményeit, de nem láthatta történelmi szemlélettel az események összefüggését. Sokan türelmetlenül várták az 1942. december 13-ikára kitűzött Főtanácsi ülések megtartását, de azt fahiány miatt el kellett, hogy halasszák. Akkor is tudtuk, de ma már le is írhatjuk, hogy az elhalasztás nem is annyira a fahiány miatt történt, hanem egy kitünően bevált egyházpolitikai cselekedet volt. A közbeeső idő alatt teljesen kitisztultak az eszmék, kiderült és a zürzavaros harcok helyett a békesség áldást ígérő szelleme hatotta át Főtanácsi üléseinket és a multban annyiszor mellőzött és üldözött unitárius egyház számára *Dr. Fáy István* államtitkár is elhozta a magyar kormánynak megbecsülését és azt a biztatást, hogy az állam tőle telhetőleg minden támogatást az unitárius egyháznak is megad. Hogy mindvégig emelkedett maradt a Főtanács szelleme, abban nagy része volt a főgondnoki tartalmú megnyitónak és a körültekintő püspöki jelentésnek, amelyek a mult kemény munkáját és a jövő biztató reményekkel teljes feladatát rajzolták.

Egységes felfogás mutatkozott meg a reverzális kérdésben. Több évszázados panaszos ügyünk ez a kérdés, aminek egyetlen védőeszköze a hívek gondos őrzése és az *unitárius öntudat* erősítése. Ezt a nemes feladatot vihették magukkal az újonnan felszentelt lelkész afiai. De fiatal lelkész afiainak éppen a főtanácsi ígéhirdető szónok esetéből okulva, azt is mindig szem előtt kell tartaniok, hogy bármilyen messze távolodnak is el az unitarizmus lelki és szellemi központjától, Kolozsvártól, mindig maradjanak meg a tiszta unitarizmus mellett és ebben a tekintetben semmiféle kilengést soha meg ne engedjenek maguknak.